PARDES PROJECT

1. That which represents one's individuality;

2. The uniting principle, as a soul, underlying all subjective experience.

S?lf

S?lf

Many of the topics included in the Pardes curriculum are far-reaching and have broad ramifications. The intent of Pardes is to promote sensitivity and spiritual growth through exposure to a variety of Torah sources. It is not within the purview of Pardes to arrive at conclusions relevant to decisions of Halacha. Please consult your Rabbi for personal decisions.

How Would You Respond?

Your sister comes to you with the long awaited good news. She has just been approved for a scholarship to attend one of the best law schools in the country. Your parents are excited and you begin to discuss plans for a celebration. As you congratulate her, however, you realize that rather than being ecstatic, your sister seems troubled. She explains, with tears in her eyes, that the scholarship has just put the nail in the coffin of her life-long dream. Secretly, she yearns to be an artist.

Your friend is deeply troubled. The friend has led an honorable life with a reputation for integrity, honesty and commitment. In fact, your friend is regarded as a model who is looked up to by others. He has reached a point of life where he is being invited to undertake broader leadership roles. Deep inside, he is convinced that his capacities are consumed by merely maintaining the integrity and spiritual growth of his own family, yet the needs of the community are just so great!

While your passion has always been Jewish education, you realized early on that teaching would not provide a sufficient income for your family. You therefore embarked on a lucrative career in finance, rising through the ranks to become the chief financial officer of a large corporation. You find, however, that you are increasingly frustrated. Attempts to satisfy your inner self by teaching youth groups on weekends have been insufficient, and your level of discomfort is rising. While you recognize that the burdens of your children's tuition and a mortgage do not afford you the latitude to abandon the world of commerce, you despair as you see your life passing by. Your spouse is prepared to support whatever you choose.

It is customary to recite the following prayer before entering into a Torah discussion: Shulchan Aruch O.H. 110

av it be Your will. Hashem mv G-d and Gd of my fathers, that ישפחו אכשל ברבר הלכה וישפחו You illuminate my eyes with the light of your Torah and that You save me from all stumbling blocks and errors. whether it be in discussions of what is prohibited and what is permitted or in monetary matters, whether it be in any

יהי רצוו מלפניד ה' אלסי ואלסי אבותי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא בי חברי ולא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא ולא על מווזר אסור ולא על אסור מוחר ולא יכשלו חברי ברבר הלכה ואשמח בהם. כי ה' יתו חכמה מפיו דעת וחבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתד.

other Halachic decisions or just in theoretical study. I pray that I do not make any mistakes, and if I do, my study partners should not take delight in them. I pray that I should not proclaim the impure pure or the pure impure, the permitted forbidden or the forbidden permitted. I pray that I should not derive joy from the errors of my study partner. Open my eyes and allow me to see the wonders of Your Torah because it is from G-d that all wisdom comes forth, it is from His mouth that I will acquire wisdom and understanding. Amen.

Points for Study

And than Mordechei said to Esther; who knows? Maybe it was for this very moment that you have become the queen. Book of Esther 4:14 Source, pg. 18

You can not teach a man anything, you can only help him find it within himself. Galileo

Just as there are no two faces that are exactly similar, so too there are no two natures that are exactly the same. Talmud Brachos 58 Source, pg. 19

It is the basic obligation of every Jew to clarify and decide what is his purpose in this world.

RAMCHAL, Mesilos Yeshorim, chap, 1 Source, pg. 20 Biography, pg. 9

G-d commanded Moses to exalt the status of every member of the Jewish Nation - to explain to them their individual potential and how to achieve Ramban Bamidbar 1; 3 greatness.

Source, pg. 21 Biography, pg. 12 It is as if the Creator Himself met with every single Jew and empowered him or her as an individual – as if He told them "Besides for being part of the community, you as a person are an entity onto yourself."

> Ray Yerucham Levovitz of Mir. Chaver HaMamarim 58 Source, pg. 21 Biography, pg. 10

Every Jew has at least one aspect that raises him or her above every other person. In this area, that person is considered a ruler over all of Israel. There is no such thing as a Jew that doesn't have a crown that only he can wear.

Reb Tzadok HaKohein; Pri Tzadik Shkalim, 4 Source, pg. 22 Biography, pg. 13

On the other hand....

They (Korach and his company) gathered together against Moses and against Aaron and said to them; "....why do you exalt yourselves over the congregation of G-d?" (Bamidbar 24; 3) Korach's claim (from his point of view) was true, there is no justification for exalting oneself above others. Just as Moses was destined and singled out to receive the Torah, so too is every Jew singled out and destined for a particular task. No one is more exalted than his brother. Just as even one missing letter in a Torah invalidates the entire scroll, and just as every limb in the human body has its irreplaceable purpose, the contribution of every single Jew is vital to the entire people of Israel.

Reb Tzadok HaKohein, Tzidkas Hatzadik 231 Source, pg. 23 Biography, pg. 13

Becoming a leader is synonymous with becoming yourself. That simple, that difficult. Warren Bennis

Rabbi Jose the son of Rabbi Chanina, once told of two miracles. The first was the miracle of the manna. When G-d provided the Israelites with manna in the desert, said Rabbi Jose, the manna assumed whatever shape and taste each individual desired: to infants it seemed like mother's milk; to the young it was succulent; and to the old it was reviving.

On a grander scale, continued Rabbi Jose, was the miracle of G-d's word. When G-d revealed Himself to the children of Israel in the desert, each individual standing at the base of Mount Sinai heard G-d's word as a personal and unique address. A public message to a people was also a private message to each person. All who stood expectantly at the foot of that arid mountain understood the meaning of revelation in accordance with their own striving, their own capacities and their own heart.

P'sikta D'Rav Kahana 12; 25

Source, pg. 24

There were those that went off the path of the Torah because they rebelled against a method of learning which ran counter to their unique individual nature.

Rav A.Y. Kook, Orot HaTorah pg. 43

Source, pg. 25 Biography, pg. 14

Do not attempt to do a thing unless you are sure of yourself, but do not relinquish it simply because someone else is not sure of you.

Stuart E. White

Sometimes it is the very fault of the leader which allows him and his people to connect. If the righteous man would be perfect there would be no way for the people to connect with him. It is for this reason that the Talmud tells us that a leader must always have a skeleton in his closet (lit. a sack of reptiles hanging behind him) so that he can always have a way to connect with his people.

Toldos Yaacov Yosef; K'doshim Source, pg. 26 Biography, pg. 15 A father is obligated with respect to his son, to circumcise him, to redeem him if he is a first-born, to teach him Torah, to take a wife for him and to teach him a craft. Rabbi Yehudah says: anyone who does not teach his son a craft ... it is as if the father has taught him banditry.

Talmud Kidushin 29a

Source, pg. 27

It is not only the tribe of Levi (whose members are absolved of all worldly responsibility in order to devote their lives to the service of G-d) but any Jew from any walk of life who is inspired and driven to dedicate himself to stand before G-d and serve Him ... and he therefore throws from his shoulders the yoke of mundane pursuits, he is sanctified as the holy of holiest ... G-d will provide for him just as is a Kohen and a Levi...

Maimonidies, Laws of Shmita 13; 13

Source, pg. 28 Biography, pg. 16

Be my wife according to the law of Moses and Israel. I will cherish, honor, feed and financially support you in accordance with the custom of Jewish husbands

Excerpt from the Ketuba, the Jewish marriage contract

Source Biography

Many of these biographies were contributed by Rabbi Matis Greenblatt

Rabbi Moshe Chaim Luzzatto (1707-1746)

Though Rabbi Moshe Chaim is best known for his masterly ethical work, Mesillat Yeshorim, probably the most popular musar work in Jewish literature, his main focus in most of his numerous works was on the Kabbala.

Born in Padua, Italy, into a distinguished family, his genius was obvious from a very early age. Besides his complete mastery of the entire Biblical, Rabbinic, and Kabbalistic literature, he was thoroughly educated in the science and literature of the time. He was the author of three full-length plays which have been published in modern editions. Unfortunately, his preoccupation with Kabbala and the impact he made on the young, aroused opposition and false suspicion of sabbatean influence. About 60 years ago, a huge cache of letters was found (published by Dr. Simon Ginzburg in 1937) which describes at length in his own words, the persecution that he endured.

Eventually, he left Italy and settled in Amsterdam. In 1740, at the age of 33, he published the Mesillat Yeshorim, which contains nary a Kabbalistic word. It is a moving, inspiring work describing how a thoughtful Jew may climb the ladder of purification until he attains the level of holiness. At least three English translations of this work have been made. In 1743, Reb Moshe

Chaim left for Eretz Yisroel with his family, arriving in the same month that the sainted R. Chaim ben Atar died. Little is known of his life in the holy land and just a few years later, he and his family perished in a plague.

Though most of R. Moshe Chaim's opponents are long forgotten, his profound spirituality continues to touch and inspire Jews of all groups. Both the Gaon of Vilna and the Maggid of Mezeritch were great admirers. In recent years, largely through the efforts of the late Rabbi Chaim Friedlander, a new edition of his works has been published, including several heretofore unpublished manuscripts. And, in one of the standard texts of modern Hebrew literature, R. Moshe Chaim is hailed as the father of modern Hebrew literature.

Reb Yerucham Levovitz (1875-1936)

From that day on I have striven to relive the sublime feelings, the awe, the joy, the inner fervor for holiness which were awakened by being in his presence.

Rabbi Shlomo Wolbe (Preface to Alei Shur)

The Mirrer Mashgiach", as Rabbi Levovitz was known, was one of the most influential musar thinkers of his time. He first studied with R. Noson Zvi Finkel of Slabodka, who sent him to Kelm where he arrived in the last year of R. Simcha Zisel, the Alter of Kelm's life. Rabbi Levovitz said that all of his thought was a commentary on Reb Simcha Zisel. Reflecting back many years later he recounted his feelings at the funeral of his mentor: "I have only now begun to understand what man is, and what his obligations are, just now are my eyes opened as I heard your words just a few times and now you have left me".

Rabbi Levovitz first became "Mashgiach" (spiritual mentor) in the Mirrer Yeshivah in 1908, but during the dislocations caused by World War One he assumed various positions in different Yeshivos until 1923 when he returned to his position in Mir.

He was a man of powerful intellect who accomplished in the sphere of Aggada what others of his generation achieved in the sphere of Halacha. He unraveled many puzzling Aggadic passages and made them shine with fresh clarity and light.

In the last period of his life, secularly educated students from Western Europe and America came to the Yeshiva with many questions. Reb Yeruchem devoted much time to explaining the difference between the knowledge of Torah and that of science and he had a great impact. After many years one of those students was asked why he became such a "fiery Chasid" of Reb Yeruchem. He replied that he was one of the dead whom Reb Yeruchem had revived and that was enough reason.

His personality was regal, but self-effacing. His devotion to his students knew no bounds. He once took sick and was prevailed upon to visit Carlsbad. At the time he wrote to a friend that he did not know whether it was proper to forsake the Yeshiva for "a man involved in the tsibur (group) can never leave and I question whether he may do so even when his life is at stake (pikuach nefashos)". Reb Yeruchem's essays are collected in Daas, Chochmah, and Musar and his lectures on Chumash in Daas Torah. A lengthy essay, on Reb Yeruchem's life and thought, Adam Biykar, was written by Rabbi Shlomo Wolbe.

RAMBAN Rabbi Moshe B<u>en Nachman (1194-1270)</u>

esides the Rambam, the Ramban was probably the Degreatest and most influential of the Rishonim. Born in Gerona, he remained there most of his life. Like the Rambam, he was equally distinguished in both Halacha and Jewish Philosophy. His contributions to scholarship covered every area: his Talmudic commentaries combined the French school of analysis with the Spanish emphasis on halacha and every word he wrote was scrupulously examined in all of Spain; he wrote major works defending Alfasi against the critique of Baal HaMaor and Ravad and Bahag against Rambam's criticisms of his classification of mitzvos: he wrote masterful works of halacha such as Toras HaAdam on the laws of death and mourning including a philosophical section, Shaar HaGmul: he committed to writing derashos he had given on fundamental topics such as Rosh Hashana, Koheles and Torah; he wrote an account of his public disputation in Barcelona with the convert Pablo Christiani in 1263; he composed poetry, but probably the most popular of his works is the Commentary on Chumash which he modestly directed to "calm the minds of those weary of galus, studying on Shabbos and Moadim".

The Commentary is multi-dimensional including all methods of interpretation from simple interpretation to esoteric Kabbala. The Ramban was not satisfied with explaining the verse at hand; he is concerned with the overall structure of the various chapters and their interconnections. Many of his explanations have become basic principles of Judaism. The Commentary is available in English translations.

The Ramban held that the mitzvah of settling Eretz Yisroel applies even today and ultimately settled there himself during the last years of his life. When he arrived in Jerusalem there was hardly a minyan and he wrote that "what had been the most sacred is now the most desecrated". He organized a minyan and erected a synagogue. Over the centuries his view on the mitzvah of settling the Land has been most influential. He also held that even mitzvos which were obligatory outside of the Holy Land did not achieve the same level as when performed within Eretz Yisroel. Looking back at the chaotic state of the Land during the periods of non-Jewish control, he interpreted Leviticus 26:32 as promising that Israel's enemies will be unable to settle the Land. As part of the mitzva of settling the Land he included the admonition "that we not forsake the Land to others of the nations" (Numbers 33:53).

Recognizing the anguish people experience in everyday life without apparent explanation, he composed a major Commentary on the Book of Job.

Rav Tzadok HaCohen (1823-1900)

av Tzadok, as he was known amongst Chassidim, was one of the most prolific authors in the history of the Chassidic movement. Born into a non-Chassidic rabbinic family, Rav Tzadok became famous as a child prodigy authoring articles and books which later became classics. Later in life, Rav Tzadok became Chassidic and became a Chassid of the Izbitcher Rebbe. Having excelled in both Chassidic and non-Chassidic worlds, Rav Tzadok's writings were a synthesis of analytical logic and mysticism. Eventually, Rav Tzadok became the Rebbe of Lublin. His writings are treasured by scholars everywhere.

Rav Abraham Isaac HaCohen Kook (1865-1935)

The first chief rabbi of what was then Palestine, Rabbi Kook was perhaps the most misunderstood figure of his time.

Born in Latvia of staunch Hasidic and Mittnagdic stock, he retained throughout his life a unique blend of the mystical and the rational. He was a thorough master of the entire Halachic, Midrashic, philosophic, ethical, and Kabbalistic literature, which he brought to bear upon the contemporary scene. He saw the return to Eretz Yisroel as not merely a political phenomenon to save Jews from persecution, but an event of extraordinary historical and theological significance. Rabbi Hutner once said that Rav Kook peered down on our world from great heights and hence his perspective was unique.

Above all, Rav Kook pulsated with a sense of the Divine. And, he sought to reach those who had strayed. He once quoted the rabbinic dictum that one should embrace with the right hand and rebuff with the left and commented that he was fully capable of rejecting, but since there were enough rejecters, he was fulfilling the role of embracer. On the other hand, he was never tolerant of desecration of Torah, as will be clear to any objective student of his life and works.

Though keenly aware of the huge numbers of non-observant Jews, he had a vision of the repentance of the nation. His concept of repentance envisioned in addition to the repentance of the individual, a repentance of the nation as a whole; a repentance which would be joyous and healing. He refused to reject Jews as long as they identified themselves as Jews. In a noteworthy exchange with his great friend, admirer, and opponent, Rabbi Yaakov David Willowski, Rav Kook explained the two components of a Jew: his essential nature — the pintele yid, and the path he had chosen in exercising free will. Even if the second element were weak, as long as the first was not repudiated, there was still hope.

He called for and envisioned a spiritual renaissance where "the ancient would be renewed and the new would be sanctified." His vision of repentance disdained fear and apprehension and looked forward to "the poet of Teshuva, who would be the poet of life, the poet of renewal and the poet of the national soul waiting to be redeemed."

Perhaps he was that poet.

Rav Kook's printed works to date are in excess of 30 volumes with many works still in manuscript. There are a number of translations into English of a small fraction of his works.

Rabbi Yaacov Yosef of Polonnôye (died 1782)

abbi Yaacov Yosef of Polonnoye is the primary first-hand source for the Torah of the Ba'al Shem Tov. His main work, *Toldos Yaacov Yosef*, is replete with direct quotes from the Ba'al Shem. It is the first major work which expounds Chassidism. Reb Yaacov Yosef was a great talmid chochom and was the rabbi of Shargorod. When he embraced Chassidism, he was expelled from his position on a Friday afternoon. It is said that G-d sends the cure before the sickness. The

S?LF

rationalism of the enlightenment which undermined religion was met through Chassidism by an unprecedented yearning for spirituality.

Yaacov Yosef developed the concept of the tzadik as the conduit for spirituality to the masses and the interdependency of the two. Ironically, he did not personally enjoy a great following and Rabbi Dov Baer of Mezhirech, rather than he, became the successor to the Ba'al Shem Tov. However, his written words retain their power and influence.

RAMBAM Rav Moshe Ben Maimon (1135-1204)

Jewish philosopher and codifier of Jewish law in oses Maimonidies is known as the greatest history. Born in Cordova, Spain, he was forced to flee from fanatical Moslems at the age of thirteen, where he traveled with his family to North Africa, and ten years later to Palestine. As a result of the devastation left by the Crusaders, Palestine was virtually uninhabitable, forcing the family to move to Fostat (current day Cairo). Throughout these journeys, the young Maimonidies had concentrated on Torah studies under the guidance of his father, and by the time he reached Fostat had become a famous scholar. Supported by his merchant brother, the Rambam wrote extensively, gaining international acclaim in both Jewish and secular fields of knowledge. After the tragic death of his brother, the responsibility of supporting

his family fell on the Rambam's shoulders, and through his fame he was appointed chief physician of the Sultan. Despite his many responsibilities the Rambam was able to complete some of his major works, including The Guide for the Perplexed, and his magnum opus the Mishna Torah — the great codification of all Jewish law. While he was considered an undisputed leader of world Jewry at the time, there was bitter opposition to much of his works because they incorporated much of Aristotelian philosophy that went against the traditional purist ideology of much of Ashkenazic Jewry, and others believed his codifications would make much of the role of the rabbi and the study of the Talmud obsolete.

Talmud Brachos 58

Sources

Book of Esther 4:14

7:カーコン:サ

בַּל־אֵישׁ וָאָשַּׁה אֲשֵׁר־יָבָוֹא אֱל־הַמֶּּלֶּךְּ אֶל־ הַחַצַּר הַפָּנִימִׁית אֲשֶׁר לִא־יָקַרָא אַחָת דְּתוֹּ לַהַמִּית לְבַּד מֵאַשֵּׁר יוֹשֵיט־לִוֹ הַמֵּלֵךְ אֵת־ שַׁרְבַיט הַזָּהָב וְחַיָה וַאֲנִי לַא נִקְרַאתִי לָבִוֹא אֶל־ ב הַמַּלֶר וָה שׁלוֹשֵים יִוֹם: וַיַּגִידוּ לְמַרְדְּבָּי אֵת ֶּגְ דִּבְרֵי אֶסְתֵּר: וַלִּאמֶר מָרְדְּכַי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתַּר 🔭 אַל־תַּדַמֵּי בָנַפִּשֵּׁך לִהַמָּלֵט בַּית־הַמֶּלֶך מִבָּל־ יי הַיְהוּדִים: כָּי אִם־קְחַרֵשׁ מַחֲרִישׁוֹ בָּעֵת הַוֹּאתׁ רַנַח וָהַצָּלֶה יַעַמַּוֹד לַיְהוּדִים מִמָּקוֹם אַחַׁר וְאַתִּ וּבְית־אָבִיךְ תֹאבִדוּ יפּיִינוּע אַפּדּער ט העה להשיב אַל־ ש מַרְדָּכֵי: לַךְּ כָּנוֹס אַת־כָּל־הַיִהוּדִים הַנִּמְצְאַים בשושו וצומו עַלַי ואַל־תּאכלו ואַל־תִּשׁתוּ שַׁלְשַׁת יַמִים לַיָּלָה וָיֹוֹם גַם־אַנִי וְנַעַרֹתַי אָצִוּם בּן וּבָבַן אַבוּא אַל־הַמָּלְרֹאַשֵּר לָא־בַּוּת וְבַאַשֵּר י אָבֶדְתִּי אָבֶדְתִּי: זַיַּעֻבָּר מָרְדְּבֵי וַיַּעַשׁ בְּכָּׁל אֲשֶׁר־ צותה עליו אַסתַר:

ילן כשמב ני מערה ברכות פרק תשיעי דרואה

ניסקולם בבל כפקולם צכרים. כלומר אד לרונים אד להיני: קאם משפט: יכפיניםו למינים. נקרו למיני: קאפל. מקול לרונים: בידי לאו בידי מקלה. היום ושבים כורים וחיקן את השנים אנל כי כשיהותמני. בסגרם את בל פרכי לכנסטבר אינוסים במנים את המנים לה שלא ברם שנתקלני בם עדי שראל כאלם היא לשכנים באופלים: הדל (ששה כב) לכי שנם עותר נושות שחים היא שלא לשלא CU TO ALL STORY נוא של שנים רכות: מנם מרדם . היות מה שנוב כו אני : ממואט שמר ווא ממודי מנוך מלמיו חומק וכאו כו לישה כן

בקם שלון רכונן חשום פור בוניי שובה כנום לכו הצונה: מפתוכהוו בי פר אם פרו מלסת כיד מלכםים (מחתיו) בחיים שמיו פלפמם פמלק . זכסיב כב כפת כלופר פל ידי מלחתה ליי' כפפלק

ימשלה כנים: מפלכשל תוכנים לביו בדחים מבחם כל כדם רחם מבר ומכל: לכל לרפש. לכל מקם למום לראז היא מטבא כלימר בכים נוצר תשתיח: רים ברניסל. בור הממוטה על החופרין חפירום למלחימן מים כדי להפקת בה שחורים

רכנסים נאון mathyddiaeth mar Cabl gulle tuddiaesg le tus tour orget magal tour orget magal

(שום כגם היחלה ככנו של משבה והאלחובה והקדמ שבה והאלחובה בהיחלה שבה הרבודה הצחח: נפון . כמה או בנוד של משחתה לשרוש פפר האביו גים נהקלה שלי של האת מות הנה באר בנוד שוברו שלבודה ובחיב "אשכת מנוד האומח שלה". פוכילופים. "שוברון לעי השדה לכבועי כרם וני האבר רב

סמין כאמים מוכם לומר לכווב התבתא "הרואה אכלום ישראל איבר ברוור ומים: פני ליל. הטרים ליסן רכם הדים אילום קיבור ברבים אינד במים ולו מילם ליס קר: "אינדיים ליסוד מינו ער ברבים אינדי במיל ולו מילם ליסוד ליסוד ליסוד אינדיים שנדם. כם : זרמני דינת. חוכנים

אבא ראה אכלוםא על גב כעלה בדר הבית אכר בדוך הכם הדום ובדוך שברא כל אלו לשבשני הוסה ראה המכיר כבה ניתוח יונע אדם הראשון עד שבונא פה לאבול דרש חדין ופרה כל את לשבושל הפיקייות שינו היונע היו הוא ההת אומרי כבה ניתוח יונע אדם הראשון עד שבונא פה לאבול דרש חדין נופרה כל את הפיקייות יונע אדם ביינית היונע אדם ביינית יונע אדם ביינית ביינית וונע אדם ביינית יונע אדם ביינית יונע אדם ביינית יונע אדם ביינית היונע אדם ביינית היונע אדם ביינית יונע אדם ביינית היונע אדם ביינית יונע אדם ביינית היונע היונע היונע היונע היונע אדם ביינית היונע לים האיתיכא רב אָנשעיא זה ישי אבי דוד שיצא באיכלוסא תכנס באיכלוסא חדש באיכלוסא אמר שלא (יויים) ל באיבי

מתקי למון רלא הזרת לת קא מכרכת ומא דר עלה הדעה א מדקי אכה האמרי הבחוד כדלים משקבוני בשל מינורה לא הזרת לת קא מכרכת ומא דר עלה הדעה א מדקי לענוד האינורה לידוא בברא מהיינורים בשל מינורה לידוא בברא מהיינורים בשל הרכנוק מאות אול בל כה קרצי בי כלכו אבר אכא ודי נברא בידוראי רקא ידין רכא כלא הרכנוק מאות אולי בי בי כלכו אבר אכא ודי נברא בידוראי רקא ידין רכא כלא הרכנוק מאות אות היינורים בא הרכנוק מאות אות היינורים בא הרכנוק מאות אות מות היינורים בא הרכנוק מאות אות היינורים בא הרכנוק מאות היינורים בא היינורים בא הרכנוק מאות להיינורים בא היינורים בא הוא היינורים בא הוא היינורים בא היינורים בא היינורים בא היינורים בא הוא היינורים בא היינורים בא הוא הוא היינורים בא הוא הוא היינורים בא היינורים בא הוא היינורים בא הוא היינורים בא הוא היינורים בא הוא ולא באי היאורה אמרה אם כא לדניך השכם לדרט כדיה בקופא ופסיה אמר האל האתכיד לי ניסא ביקד הייניים ביקד היינים ביקד הי

en sen, proposition and proposition of the proposit

לצר

מסלת פרכ א / חובת האדם בעולמו פַרָק א

בְּבֵאוּר כְּלַל חוֹבֵת הָאָדָם בְּעוֹלְמוֹ

ריחאפת האים האום מה חובתו בעולמה ולמה צריה שָׁיָשִים מַבָּטוֹ וּמִגַמָּתוֹ בִּכָל אֲשֵׁר הוּא עֲמֵל כַּל יִמֵי חָיָיו. וָהְנֵּה מַה שַׁהוֹרוּנוּ הַחֲכָמִים זָכָרוֹנָם לְבָרַכַה הוּא, שַׁהַאַרַם לֹא נָבָרַא אַלַא לְהָתְעַנָּג עַל ה׳ וְלַהַנוֹת מִזִּיו שָׁכִינַתוֹ, שׁזָּהוּ הַתַּעַנוּג הָאֵמָתִּי וְהָעִדּוּן הַגַּדוֹל מְכַּל הַעִדוּנִים שֵׁיָכוֹלִים ֹלְהָפַּצָא, וּמִקוֹם הַעִדּוּן הַזֶּה בָּאֲמֵת הוּא הַעוֹלֵם הַבַּא, כִּי הוּא ֹ הַנְּבָרָא בַּהַכָנָה הַמִּצְטָרָכַת לַדָּבָר הַזֵּה. אַךְ הַדֵּרָךְ כְּדֵי לְהַגִּיעַ אַל מְחוֹז חֶפְצָנוּ זָה, הוּא זָה הַעוֹלַם, וְהוּא מַה שֵׁאַמְרוּ זָכָרוֹנָם לְבַרֶּכָה (אבות ד, טוֹ): הַעוֹלָם הָזָה דּוֹמֵה לְפָרוֹוְדוֹר בָּפָנֵי הָעוֹלָם הַבָּא. וָהָאֶמְצָעִים הַמֵּגִּיעִים אֶת הָאָדָם לַחַּכִּלִית הַהָּה הַם הַמִּצְוֹוֹת אֲשֵׁר צְוָנוֹ עֵלֵיהַן הָאֵל יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וּמְקוֹם צַשִּׂיַת הַמִּצְוֹוֹת הוּא רַק הָעוֹלָם הַנֶּה. עַל־כֵּן הוּשֵׂם הָאָרָם בּוֵה הַעוֹלֶם בַּחִתְלָּה, כְּדֵי שֶׁעֵל־יָדֵי הָאֶמְצָעִים הָאֵלֶה ָהָפִּזְדַּמָּנִים לוֹ כַּאן יוּכַל לְהַגִּיעַ אֵל הַמַּקוֹם אֲשֵׁר הוּכַן לוֹ, שָׁהוּא הָעוֹלָם הַבָּא, לְרְוֹוֹת שָׁם בַּטוֹב אֲשֵׁר קַנָה לוֹ עַל־יֵדִי אָמֶצֶעִים אַלֶּה, וְהוּא מַה שַׁאַמְרוּ זָכָרוֹנַם לְבַרַכַה (עירובין כב, א): הַיּוֹם לַעֲשוֹתַם וּמַחַר לַקַבֶּל שְברם.

הטעם בזה בעבור שאינו חזק למלחמה בפחות מעשרים, וכמו שאמרו בן עשרים לרדוף יי אבל יתכן שיהיה פירוש כל יוצא צבא. כל היוצאים להקהל בעדה י. כי הנערים לא יקחלו בתוך העם. כי כל אסיפת עם תקרא צבא י. וכן לצבא בעבודת אהל מועד יי, ישוב מצבא העבודה ¹⁷. במראות הצוכאות אשר צבאו ⁸⁷, וכן צבא השמים ⁹⁷, וכל צבאם צויתי ⁹⁸. ולכך יפרש באנשי המלחמה מצבא בי המלחמה, והתיחשם בצבא במלחמה בי, ואמר כאן כל יוצא צבאי. כדרך כל יוצאי שער עירו *** ואמר לצבאותם *?, שהם צבאות רבות. כי כל שבם ושבט צבא גדול. והלשון שכתב רש"י כמו שאומרים לקוסטינר ארים ריטיה דפלן, לא נתברר לי למה דרשו אותו לגנאי י. אם מפני שמתו במדבר. ובמטה לוי י אמר פקוד יי, לפי שלא היו בכלל גזרה. והלא במנין שני של באי הארץ נאמר 25 כן, שאו את ראש כל עדת בני ישראל *. אבל בהגדה של ויקרא 20 רבה דורש לשבח. אין שאו אלא לשון גדולה, כמו דכתיב ישא זי פרעה את ראשך והשיבך על כנך. אמר הקכ״ה לישראל נתתי לכם תלוי ראש הדמיתי אתכם לי. כשם שיש לי תלוי ראש על כל באי עולם שנאמר לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש 3. אף לכם עשיתי תלוי ראש, שנאמר שאו 29 את ראש כל עדת בני ישראל. לקיים מה שנאמר זירם קרן לעמו 🙉 וכן הוא אומר זנתנך ה' אלהיך עליון צל כל גריי הארץי. ושני ביואת בסופה לפי ובמה ז שאפתה בואמה יובר פיחס אמר X7 WKITIK 1971 WKITIK 1971 WKITIK 1880 X PROTESTO IDE WEZETIK 1922

רמב"ז

ואות אלא באי און דאש באפטעאלטו לקופניינה סבירושום בפרו באו בי בחורים וקסשהיי מו כאשר והשיבך על כנך "י, כמה דכתיב ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך "י,

ואם לא יזכו ימותו כלם כמה דכתיב ישא פרעה את ראשך בעליך ותלה אותך על עץ בי. תנה הלשון כפי הכונה יתפרש בטובה לטובים ³⁶, וכיון שהוא לשון גדולה ונאמר כן

צו שמות לח, ח. - 10 רברים ד, ים. 17 שם כה סב להלג ח. כר. פה, יב. גם להלן לא, יד. של דב"היא ז. כ. בביי בראשית לה, כה. - 28 תפקדו אותם לפכאותם. 25 ע"ם כ"י, ובס"ש:. אמר. 20 ע"ם כ"י, ובס"ש: בויקרא רכה, ולא מצאתי שם. אכל קרוב לענין זה מצאתי בכטרבר רבה א, ז: שאן את ראש, אמר הקב"ה לישראל לא חיבבתי בריה יתירה שכם. לכך נתתי לכם תלוי ראש ורשיתי אתכם לי, שכשם שיש לי תלוי ראש על כל באי העולם. שנאמר לך ה' הגרולה, כך לכם עשיתי להיות לכם מלוי ראש, לכך נאמר שאו את ראש. לקיים מה שלאמר וירם סרו לעמר, וכן תוא אומר ונחנך ה' אלהיך עליון על כל גוי הארן, ועיין גם בתנחומא כמדבר ה. ובטור גורם: ובשררש בסרבר סיני רבה רורש אותן לשבח ולנגאי, וכן יעלן לנרולה כשו ייצאו ובו". 27 בראשית פ, ינ. 28 רברי הימיםיא כמ, יא, ובל לפנינו פסוק ב. 30 ההלים ככת, יר. 1E N. C. ב"ע"ם כ"י, וכב"ש: מאמר. 22 34 שם: כר. מב במדרש: בר אירי. נס כן בכ"ו, וכסדרש: למד, זכרור שנירסת רבינו כסדרש, למשה. היא יותר נכונה, 25 ע"ם חהלים קכה. ר: המיכח ה' לטובים.

> בדברי דבינו יבואר המדרש. כל היוצאים לתקהל בערה. ותולק בזה על רשיי שבתב: כל יוצא צכא, מניד שאין יוצא כצבא פחות מבן עשרים, ונסצא שמצד הדין אין הפהות מבן עשרים מחריים לצאת בצבא המלהמה. שהרי זה הוא מה שהכתוב בא להגיד לפי רש"י. אבל לפי פירוש הרמכ"ן אין הכרח לוה. כל אסיפת עם תקרא צבא. עיין להלן סוף פסוק מה. כאן כל יוצא צבא. ו"ל שלפירוש רש"י. שהוא צבא הסלחמה יתכן לומר יוצא צבא על היוצא למערכות המלחמה, אכל לפירושו: להקתל בערה. יקשה לשון .יוצא". לכן אמר שהוא כענין כל לכה דרשו אותו לגנאי. יוצאי שער עירו.

גאמר ואת ראשם לא תשא, ואם הפירוש הוא לשון חשיבות. יקשה וכי משום שהם לויים חפסידו, לכך פירש המדרש לשון לקיחת הראש, ובמטה לוי. שלא מתו נאמר כו פקוד (פור). שאו את ראש... להלן כו. ב. פי' גם במנין השני אשר כן. ונחנך... עליון על כל גויי הארץ דברים כת. א. – שפונות המנה במום צבום

והחתם סופר כתב ליישב, משום שאצל בני לוי

צדקת הצדים

ユシア

כל התנשאות ושררה הוא על ידי דברי תורה כמו [רלא] סנאמר (משלי ח) בי מלכים ימלוכו ולכן סמוך למחן חורה ובאוחה פרשה נאמר התמבות הראשים והיה זה על ידי יתרו דבאמת נפש הישראלית אין יכול לסבול התנשאות כלל אפילו מן הגדול בחכמה לפי שכל ישראל יש להם חלק בתורה כמו שכתוב (דברים לג) מורשה קהלת יעקב כמו שאמר ההוא עם הארץ לר׳ ינאי במדרש רבה (ויקרא פרשה ט) וכנודע דכל אחד אחיזתו באות מהתורה וספר תורה שחטר אות אחת פסול ואם כן כמו שזה צריך לזה כך צריך זה לזה זהגם שיש לו חלק יותר גדול בדברי תורה מכל מקום אינו יודע בחלקו של זה הקטן כלום וזה טעם (תענית ז.) ומתלמידי יותר מכולם כי רב אין לאדם רק אחד כמו שאמרו (עבודה זרה יש.) כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סיטן ברכה לעולם וכרי הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף ואפילו יש לו יותר מכל מסום חברים מרובים יותר כנודע ותלמידים יותר מכולם דלזה אין קץ והוא קולט כל הרברי תורה שבכל אחד שאין נמצא בו ונמצא למד מהם יותר לריבריים ומענת סרת מדוע תתנשאו על סהל ה' (במדבר מז) אמיתית דאין להתנשאות באמת תהגם דגם הוא בקש כהונה גדולה ואם כן סותר דעת עצמו רק כוונתו ודאי צריך כהו גדול חה מיוחד להיות שליחא דרחמנא לכנוס לקדש הקרשים ומשה רבינו עליו השלום מיוחד לסבלת התורה וכיוצא בו כל אחד. מישראל מיוחד לאיזה דבר ואין להתנשאות עליו שכמו שהוא צורך בתוויה כך הוא צורך כיון שבתסרון אות אחת נפטל והרי כמו אברים שבחסרונו נטרף ואין להתעלות זה על זה אעפיי שזה למעלה רוה למטה מכל מקום גם זה צורך לשימוש הגוף כמו זה מה טענת אותו תופר שיתיו לרי יותנו בו זכאי כמדרש שגם תוא עוסק בצרכי צבור רק הוא השיבו שאין זה דברי תורה דדברי תורה לשון הוראה לאחרים והוא אין יכול להורות לאחרים שיבואו לשאול עיין שם ומצד זה הוא התנשאות תלמיד הכם על עם הארץ משום דבעם הארץ הדברי תורה שלו בהעלם גדול תגלוי רק מצוות. וחלמוד גדול. וזה לא שייך בדור המדבר שהין דור דעה וכולם קדושים ובתוכם בפנימיותם שם הוידה שהוא קו אמצעי המבריח בכל סצוי הבריאה כנודע רק עונשם היה דבאמת לא התנשאו כמו שכתוב (במדבר יב) והאיש משה עניו מאד וגר רק הגוון של התנשאות זה צריך בעולם הזה שהרי הסכים הקב"ה על יד יתרו דבעולם הזה אחד צריך לחבירו שגדול ממנו בחכמת ורס לעתיד נאמר (ירמית לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ת' כי כולם ידעו אותי וגו' אפילו עמי הארץ יצא הדברי תורה - הגנון אצלם מו ההעלם והיינו כי בעולם הזה יש סודות וסתרי תורה שאי אפשר לגלותם שלא יבואו לידי קלות ראש מפני היצר עיין בספר ברית מנוחה כתב כן על מאור אחד דאילו ידעו תקפו אפשר לבוא לידי קלות ראש ווה טעם אין דורשין בעריות בשלשה וכר' (תגיגה יא:) וכן יש נששות שדברי תורה שלהם נסתר מטעם זה והם בלבוש בעולם הזה עמי הארץ, אבל כשיבוטל יצר הרע

Reb Tzadok HaKohein; Pri Tzadik Shkalim, 4

כל אדם מוכתר בכתר משלו גם הקטן בישראל 'מלך' הוא.

— אבל באמת כל אחד מישראל הוא מדוגל בדבר אחד ¹¹א על כל ישראל ובדבר זה הוא כחינת מלך על כל ישראל, וזה שזיוג השי"ת ¹² במעשה המשכן בגדול שבשבטים שהוא יהודה שיצא ממנו משיח והירוד שבשבטים, משבט דן, לפי שהקטן והגדול שווין לפני המקום, וכן המקדש נעשה בב' שבטים אלו, שלמה מיהודה וחירם — מדן.

וכן לעתיד, ישתתף עם משיח אחד משבט דן ושמו שריה (כמו שכתב זוהר הקדוש בלק קצ"ד), והיינו שהקטן והגדול שווים לפני המקום וכל אחד יש לו דבר אחד שכוה הוא נכתר ככתר על כל ישראל!

(פרי צדיק שקלים, אות ד)

23

Rav A.Y. Kook, Orot HaTorah pg. 43

ו, ישנם שיצאו לתרבות רעה, מפני שבדרך למודם

אורות החורה

מד

והשלמתם הרוחנית בגדו בתכונתם האישית המיוחדת. תרי שאחד מוכשר לרברי אגדה, ועניני ההלכה אינם לפי תכונתו להיות עסוק בהם בקביעות. ומתוך שאינו מכיר להעריך את כשרונו המיוחד הוא משתקע בעניני הלכה, כפי מנהג המורגל, והוא מרגיש בנפשו נגוד לאלה הענינים שהוא עוסק בהם, מתוך שההשתקעות בהם אינה לפי טבע כשרונו העצמי. אבל אם היי מוצא את תפקידו וממלאו, לעסוק בקביעות כאותו המקצוע שבתורה, המתאים לתכונת נפשו, אז הי' מכיר מיד שהרגשת הנגוד שבאה לו בעסקו בעניני החלכה לא באה מצד איזה חסרון בעצמם של הלמודים הקדושים והנחוצים הללו, אלא מפני שנפשו מבקשת מקצע אחר לקביעותה בתורה, ואז היי נשאר נאמן באופו נעלה לקדושת התורה, ועושה חיל בתורה במקצע השייך לו, וגם עוזר על יד אותם שידם גוברת בהלכה, להטעימם מנעם האגדה, אמנם כיון שאיגו מכיר את סבת הרגשתו הנגודית בלמוד, והוא מתגבר נגד טבעו, תיכף כשנפתחים לפניו איזה דרכים של הפקר הוא מתפרץ ונעשה שונא וער לחורה ולאמונה. והולך מדחי אל דחי, ומהם יצאו מה שיצאו מבני פריצי עמנו, המתנשאים להעמיד חזון ולסמות עינו של עולם. -- ובחלוק המקצעות השונים בסדרי הלמוד, לפי החכונות הנפשיות השונות, יש מי שנטיתו חוקה לחכמות מיוחדות, שגם הוא צריך ללכת לפי נטיתו הפנימית, ויקבע עתים לתורה, וזה וזה יעלה בידו, כי יפה חלמוד תורה עם דרך ארץ, וכבר גסתפקו התו"י בשלהי יומא בזה, מה שיהיה עיקר וטפל, ובכלל הדבר

תלוי לפי התכונה וטבע הנפש של כל אחד ואחד.

P'sikta D'Rav Kahana 12; 25

וכהן ד"א אנכי י"י אלהיך (שם/שמות כי), א"ר חננא בר פפא נראה להם הקב"ה פנים זעופות, פנים בינוניות. פנים מסבירות, פנים שוחכות, פנים זועמות למקרא, כשאדם מלמד את בנו תורה צריך ללמדו באימת. פנים בינונית למשנה, פנים מסכירות לתלמוד. פנים שוחקות לאגדה, אמי להם הקביה אעים שאתם רואין כל הדמוייות חללו, אלא אנכי י"י אלחיד ושם /שמות כי), איר לוי נראה לחם הקב"ה כאיסונין חזו שיש לח פנים מכל מפום, אלף בני אדם מביטין בה והיא מבסת בכולם. כך הקב"ה כשהיה מדבר כל אחד ואחד מישרי היה אומי עמי חדבר מרכר,

קולות הרכה, אלא היו יודעים שאני הוא, אנכי ייי אלהיך (שמות כ: כ). בעולם הזה נגאלו ישרי ממצרים ונשתעכדו כבכל, ומכבל למריי, וממדיי ליון, ומיון לאדום, ומאדום הקב"ה גואלן ואינן משתעבדין עוד, שני ישראל נושע בי"י תשועת עולמים לא תבושו ולא תכלמו עד עולמי עד וישעיה מה: יז). חסלת.

יעקב יוסף

הזכר זכוי וביב עדו) וקיל.

שמג

לוגיונטינע

תולדות

פנחם בו אלעור בן אחרן הכחן לפי שהיו שבטי׳ מבזין אותו הראיתם כן פוטי שפיטם אבי אמו שגלים לעיז לכך יחסו הכתוב אחר אהרן (סנהדרין פב :).

והענין כמה שדקדק לומר לכך יחסו זכו׳ משא"כ בלא"ה והוא דוכרנו האשובוונה

יים הפכי הנקצ שלום כי אם שייבות אפסיעה ומר באו יש לי חובור ושיבו עם בתוכובואו ונם יש כר מוכור עם לחולה שכנגדו והנוזכשים מדר ומדה נהוצה לוכם ונהוס וברוסים ב TOWN TO THE REAL PROPERTY OF THE PROPERTY OF T אמרו מפני מה לא נמשכה מלכות שאול מפגי שלא היה בו דופי (יומא כב:) כי צריך שיהיה קופה של שרצים תלוין אחריו או אינו גבה לב ורות ונתחבר עם כל המדריגות הנמוכין ועולה עמהן.

והנה נתעלמה הלכה מכולן הבועל ארמית שקטאין פוגעין כו (סנהדריז פב.) רס פנחם אזר כגבר חלציו לקנא ולעשות שלום ביז ישראל לאביהו שבשמים כמאמר הכתוב השיב את חמתי מעל בני ישראל (במדבר כה) כי הוא היי כחי' ממוצעת בין הסרושה והקליפה שהם רשעי ישראל כי מצד אם הי' ממי שפיטם עגלים לצ"ז ומצד אביו הי׳ שלשלת היחום והקדושה מזרע אהרן וא"כ לו נאה לעשות שלום לחבר ב' הפכים יחד וו"ש הנני גותן ל"ו בריתי שלום זו״ש לפי שהיו השבמים מכזין אותו וכו' תה גרם לו שנתייחס אחר אהרן וניתן לו ברית התיים והשלום וכ"ל.

וא"ב שפיר אמר כי המבזה ת"ח וע"ב מצד שמצא לו איוה חסרוו איכ אדרבה עם זה ראוי לך לחכר שהוא בתי' ממוצעת בינך לבין הקדושה דאם אינך מתחבר עם זה מכ"ש עם גדול במעלות רמות פשיטא אין לך שום חיבור זהתקשרות אתו עמו וא"ל אין רפואה למכתו והבן.

ובזה יובו משנה דאבות הנ"ל הילודים וכו׳ טעם שנפרא הכשרים ילודים צ"ד הכתוב אני היום ילרתיד (תהלים כ) וגם שמוליד בכל יום ורגע כי עיקר תולדותיהם של צדיקים והחיים לידון ר"ל מה. שראת׳ עינינו כי החיים

מע"ם (ב"ר פ"ל) משא"כ הרשעים והקליפות שנקראו עקר וסרים שאינו מוליד בסוד סירם

הילודים למות והמתים להתיות אם ראית איש הישר וכשר שירד ממדריבתו וכל מי שיורד ממדרינתו נק' מת וכמ"ש בסוד מיתת ה' מלכים וכן כי מתו כל האנשים המבקשים נפשד שירון ממדרינתו וכו׳ (עי' זהר פ' נשא פלג ע"ב) וא"כ ז"ש אם ראית הילחדים שהם הכשרים למות ר"ל שירדו ממדריגתן הנקרא מיתה היינו סיבה כדי להמתים להחיות כדי שיהיי להם חיבור עם הרשפים אשר בחייהם קרויין מתים (ברכות יחו) להחיות אותן ולקרבן תחת כנפי השכינה כמו המשל להוציא בן מלך מעכירות גשמיות ע"י בן כפר והבן.

והחיים ליחון והוא כי הנת כטושי' זו של צדיק ורע לו ורשע וטוב לו בתחבטו בקר' זו נביאים ראשונים ואחרונים שאמר מרע"ה הודיעני דרביך (שמות לג) וכן ירמי' אמר צדיק אתה ה' כי אריב אליך אך משפטים אדבר אתך מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בוגדי בגד וכר וירמי יבו.

והרבה תירוצים יש על קו' זו זננקים בידינו ב׳ תרוצי׳ הנצרד לשלשה בחי" שנו׳ במשנה זו והוא יש יסורין שהם נסיונות לצדיקים חכרם הרב האלשיך (בתהילים סי׳ י״א) לפרסם צדקתו בעולם וכו' יערש. הרי בחי' א' להודיע צדקתו לאחרים. ב׳ הוא מ״ש בס״ח (קי״ג) וו״ל אם ירננו על צדיק שמקרה רע קרתו חדע שהוא בעון הדור שנאמר משיח ה' נלכד בשחיתותם

זכוי (איכה ד). א"כ בחיי בי הוא לידע שמאחרים בא לצדיק היסורין כמו יסורי רבי ור"א להגין על הוור. ערך יש בחיי גי שהוא עצמו ידע מהות עצמו

וכמ״ש האלשיך כפ' עקב למען ענתך לנסתך לדעת את אשר כלבבך התשמור מצוחיו ונומד (דברים ה). והקשה היתכן כי יצטרך הוא ית׳ לנסות או לדעת את אשר כלב אנוש...

וביאך כי הוא לדעת שתרע אתה בעצמר את אשר בלבבך שהיית בטוח בעצמך שצדיק אתה וכר יעריש ואריכ דיש במשנה הנ"ל

פרק ראשו

מרשיושון. בעוד : ייתורים. בבים : בידם חמן של סקום - ביצובו משורים ולו במפק ופי מקופל ביו ביל ביל מו רשו ביי בי פדו כגונו נשמו: המו כבפיק למחוף . מומר לפת חוור לחבר : טוק מחום זה דר פיקר כושות בקדם פיקר החצו זום כון לנסים בתסרום וביון דמנט בחובים פיקר מינו למוד כו משתו בלן יהו מו מדועם". קום מבני פר כותם עום מ דיל מון ונמשם סם מו בכו בלו סם מנו שנשום בשב על שר פר פר פר ביו סי מוסוב (מיוס וקלה ולומי בון קם פרה דר ממיפו וקולו בנקיבה ובנקוקו של חודה ומי

מו בי נו כי וא: מום. נק זם סממן: ער שיםשך חדים "משני במנה ולא חספים לפרורו עד שעכר בבאות נודון כאתם מאי ממים לטופ ממרי במשובותה היינים עומה הבסף וקם לו משבו במשודה ממון נודם לם שמה : חץ ממו היינים עומה ממון מה כתב: ומו משודה במי מלא המפיק לשחוד עד שעמד במבה נוזן מארנים כואי מעכוא "לא ידוא כה דוריום חכור מהקדש מהאן כמארום ולא המפים למישמי עד שנופר בפנה נותו כארוים כמי מעכא משם נהגן משוני של חבר שביותן חברו וקם לו פרוא במנה ולא תבפים למשבי עד שומד בשוחם בה שברה פרד וארן נותן אלא כונה אפאי הדג ציכא לא ידא מונים כת הריום חכור מוסרש אבו הריום לאו במישמיע קר: ביובר כל משת הכן על ואב אנשים היכין ונשים פמוזוח וכל כימת האב על הבן ארד אנשים וארד נשים היבון "יוכל מומח עשה שהומן נרמא אנשים הייבין תשים מפורות וכל מצות עשה שלא העכן נויטא אוד' האנשם ואדר הנשם חיבון יוכל מצוח לא תעשה בין שחומן נרכא בין שלא הכן נרכא ארד הצשם האור רגשים חייבין יודן מבל הקף וכל תשחת ובל המכשל למתקו: נבר מא כל מצוח תכן על האב איליכא כל כוצות פומר כו: פוף פנו לשו זימו . דמיחים ביא למעכר לאכא נשם פסדות כאן שנים אפר רב יהורה ח"ק כל פונות חכו दर्गेक क्रांत कारत के स्वा רחונת משם שלו פתן גרשו פת

מחיקור יחוריכם לחור בהם בלח יהו כם הדיום מפור מכוו בקדם ולמלו וכל כהרום כת לוכם כם הרעיא לאיש אין לי אלא איש אשה כניון בשרוא איכר "איש אבר ואביו הדאו ידים" שמעויינ דוח דמי דכוסוכי יסדי מתארייוצל מעם פאיום וליכ ליסט מנים בנת מביכה להו שיים מבים הפיפלות על האב לעשות לכנו אנשים דיביו מדם (מבות כסקים שים קינים

פח: מ שחורים סי. החב: בחלות אבוה מוחיבי בי דינא לבובוהלות פת למום . של מוחי לניו : "יוברעב "המול לכם כל אבר "הדכא רלא שהליה בי דינא מיחיב אידו לסכוה נפשה דכרוב "ועיל וכר אשר לא ימול את כשר עולתו ונבדנה אחד פנלו דלא

שם מודיכא דכונים "כאשר צות אותו אלחם יאורו ולא אותה אשכון כיד לחרות כבלו תנא דבי רי ישמעאל כל כקום שנאבר צו אינו אלא זהו כוד ולחות זרו דבונב "צו את הישע ההקה ואכצון כד ולחוות ובוצב "בן אין דום אשר צוה ה' הולאה ליוויותיכם: לפרווש : כעלן דכתיב "כל בכור בניר משת יו הפרה להדבא דלא פיסות אבוה מדדיב אדנו למצרקה דבתיב "פרה תפרה ואחד כעלן דלא מיניקדה דבתיב תיפרה רפודה כל שמצורה לפרות את עצום סצות לפווח את אדים וכל שאינו מצווה לפרוח את עצמי לאינו מצוות לפחת אדים האדו מנלו ולא מירויבא למיפרק נפשה דבחיב תפרה תיפרה כל שאררם מצרים לפרודו מצווה לפרוח את עצמי וכל שאין אדרם כוצוים לפרותו אין כעוות לפרות איז עצבו וכנין שאין ייי אדים משוון למרוחה ראמר כוא "כל כמר בעיך חפרה בנין ולא בשותר שמה פני (מוסת "רצורנבן הוא לפרות ובעו לפרות הוא קרם לכנו רבי חדודה אמר בנו קדם שה מצות על אביו חה מצות בנו עליו אמי הכי יוטיה הכל מדין

DATE PRODU

צונות נוב'ת

מניות מוזיב

מקיי. פום כחב: ושמשפת .

ं क्यातुः तद्वंत्रवाते . त्यारव

ברבו" לני נימו דמימייב פרו

למיערר לאכת - חשב משחם כל

סמרום כתרה: לאם למו ולכיו

ביותר: מבוקולות (עליי) על כול כ

אם במר שא ולמשיא למני וכולב

יליף ולויל מכנילו: לף להחימו בווב.

פלמתו ליפעות דכיון דלון לי

לתוקים ויותבו לחשי עד בעובשם

מינים רלטנים חת בכניום: פחבר

armin : Das be 651 . meors

מימו, כשינול :משוכם מיד, למנוסם

כל כני קרו לחשוקה: למווע מע משפט וקורום לא כמי קרון שושנים ביולו מוע חשו: מילם רישו וישו לא ממוש. כשימו נסר ולא מוע חשו:

ריונ שמים שיים ומלו יקר אלו למדו כלם: כלויני

קדם שה מצורו על אביו חזה מצור בין עלין אביי רבי ידברה לבל מנה מנו במה מנכם להי לונוקד לבל על הידבר של הידבר מנה ביי בל מנה מנוך ולו מצורן על אביו וחזה מצור נכון לב חיב לפחום ולו נוקלם לכל מנקל מפח מנכם להי לונוקד לכל על הידבר של הידבר מצור הידבר הידבר

מיכרה לחכר מסקום חלם הציפה percolation and application of מנון שוום יותה כמן פרוניתן בין בפובינים נוטל בנפס ספ, מפוני נוסל פסני על נסמפונסט עומני פין ושון אינה בין נאן ו על נסמפונסט עומני פין מיונים יים פינה פגר פגר מיונים לו מיונים היים היים מיונים ליים ליים מיונים ביים מיונים ביים מיונים ביים מיונים ביים מיונים ביים מיונים

ומן של מונים ונוני שמנים ביש מנים: משנים מל כב הם כונים ממו ביש מונים בב למיות : אלון הואם לו בד נמים שם בי מב שמום קור. וכון והואם משימו "ה ולו)

לחור כו כלוור סורע סכו ריפול שנו פרי או פרו ניסו שני כן מילוז ומן שלם אמן ממו בים, מם מני ולסנוקום מנל מילוז ומן שני מן בון בים מכני ק נה כנה כנה כל מילו (נן נותר מן בון בים מכני ככננים (כ) דול יסוב דמי ליספי אפרי וול אן לוון להקת יסול לתהד

הופיר" הוק כדים ובוכם כשלק ולה ישל לדי שבשו. בפחלפלין היא אות היא היא היא היא היא היא האות ה האות היא היא היא היא היא היא היא היא האות האות היא הא תחתורים) כיא דתור בכסמו בני הקים בידו שאף אכל רבען מקנו משוכה לבדוק של שלה בשף . משם יאל לה להיות המור מלה לקדם המשיים של הדי כלי תכיון התדיום היע יכול לופתר בו שלא שישול למבר במשה מלה מ"ם מהכל פלה כד שמום במן הכה לי דו ידושה מלה מ"ם מהכל פלה כד שמום מושר לי דו ידושה

ניקורם לחיירה בנקרול אינו באבש המדי לודמי באפר באבר בקרול הינו באבר בנקרול בקרול בק

ונו פותם, ומים לתיל מים איש שם ביות תשק ליה ותנים שבה הביות לובנות בהוכן ורכול היל בייון לאל מנה הלי של שב בייון של היל בייון בייון היל בייון בי בוס כולופו נפרק סמרל (ישות שין בה שחוד בין בלילה: (אלין"ף הנה ען דלה לבייו משחים מחו מיחינה למימרק נפסף לבילל או שוא כל למיחים

S?LF

מפוב מפום החם פלוצי פישים לכ בל מו שבי מו

26

Maimonidies, Laws of Shmita 13; 13

רדכ"ו (מג"י)

זרעים. הלכות שמיטה ויובל פיג

ל כמה מי

זה לא ניסן לחבליםן, וכנוב ככנום ל"א א"כ לא יבלי כהם מדמים ופעצות כי כם יהוח הלק כלדן והרי גביח חדץ לא נפלי הלק כפראל אלו בחדמם וגמלים כ" ב"ר, ולא יכולי לב"ם להן זה הלה סומש לובד הלא "לי הרומה משתנות לני כה חלק, כו חלבן להמוא אמר שפש לכם הקומות והשחום כיון הלץ עולק הלק נאך ללא הלף שתרשם וחשך היוהן אני מסיה ביותו כך הלה בוא "כחלל דכנים בחיים הברומה והשבות א"ב כיון חאץ לכם חלק כביות אחק לה יש לא אחת כי כם כיר כהם חלק ביות מלהן ודיה כ"ב הלא ישל וכרי ברות חדץ אב"ם הלא נותן מכרוב ללא מים לה בי שכולי נחלם הבם נחומה בכחב ללא מלץ לה

המחם בשם לכות לבי בכיה ולים ליבור במים של המחם בשם לכות בשם לכם לל ביבה ולים ליבור במים לל ביבה ולים לביבור במים וחוד ליבור ליבור במים וחוד ליבור ליבור במים וחוד ליבור ליבור במים וחוד ליבור ליבור ליבור במים וחוד ליבור ליבור

ומן לי כבר להכים חמנו :

"א וראה לי כמן הכרכים ממנו :

בנכל ככינם כינו כיול חייני לרכינו מכיני ביול חייני לרכינו
וכסכים כלינו סכמ"ג וכוסיף עליו אנחייר לכל
וכליל לף כלון מולבה שבי לוי לחיי בדופה
בכי ש יולי וליי, נוקל מסייני לכל
לל מכל מסטע בלילם באיולות וכם לכל
לל מכל מסטע בלילם באיותרת לכם לכל

מלה פרטת למים בכלל מז:
"ב ולכור לל זכל ליו וכר שד כף כמכק. כל
כיו בל מד לו הדקפו דברים
כיו בל דמה לו בדקפו דברים
דיל מסכב וזיכל לו בדקפו דברים
דיל מסכב וזיכל לו בדקפו דבר מחספים לי
לו ולל משמ"ד עלם של מיכור. וכיין ככה
שכת כפרום משם ול מיכור. וכיין ככה
שכת כפרום משם ול קירוס להחץ ט:
בלית כיודר דובנא

15835 ban

"וק להי לו בכן שופל חלק המיות ומעשרת ני כש ביו ברות לו מוא חלק השל היבי מיות ברות לו מוא חלק השל היבי מיות ברות לו מוא חלק השל היבי מיות לו מוא חלק השל היבי מיות

יובן לוי או כהן שנטל חלק בכיוה ליקה. יאם נפל נהלה כארץ סעבירין אותה סמנו יוץ יראה לי שאין הדברים אמורי אלא בארץ שנכרתה עליה בריה לאכדהם ליצחק וליעקב וידשות בניהם ונתהלקה להם אבל שאר כל הארצות שכובש

מלך ממלכי ישראל הרי הכתנים והלוים כאותן הארצות יכביזתן ככל ישראל : דב ולמה לא זכה לוי בנחלת אין ישראל ובכיותת עם אחיו מפני שרוברל לעבוד את אין ישראל ובכיותת עם אחיו מפני שרוברל לעבוד את יי לשרות ולהדות דרכיו השמפיך ליעקב ותורתך לישראל לרכים שנאמר שהדרים לפכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר יישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח נימן . אלא הם היא ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח נימן . אלא הם היא להם שנאמר ברך יי חילו . נהוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקר ונוחלות

בישפים: זבן לרי לו כקובר: בחב החוכד היכ לו ישני נהם חרונות ומפשרום וכו". כמפו ליכור שכחדה לה כפלר מלק בביצה בשלר יברוא אלם והרחוח מכם ליי ונו' מבסריםם סכבו ונו' ווכם לחלמור כנכן קרומת יי ושפסלים בני יכרמל ככם התד מרח מן בחמשים אל ונכח מותו ללרים ומדק לה פיחה מהלרן בנכרם שליה מריח ושלחר שלת משלי פליים בנתחם הלה שנה עם יפראל מיכת פילחה דל"ש כין חרן שלם וכרת פלים צרים לחרך שככרם פלים כרים ומם פנפלי בם לם כבורם כיום נקלו אלה בשונים מרוחה שנים לים לכם כוצלת שעה ומלוגר שחמורים חלמם בארן נתן להם הבנ"ה קדומות ומכשנום לפי דשם רבינו מנחרן שלם נכרם פלים נרים ים לכם כלב בפרו מבניום לתיקון כן פרומים. וחני חותר בשיו א ובונה בסיתר בסה"נ ומוכיה מוכים כלין כם סרופוס וששפרות שרארייהה וכוכר רפיני בלוככל פסם כוליה דמדהייון דבמרן שננים פלים ברים לה כשלו שלק במים כלל וצמרין נפלי המל לכלויי דמדין כיון שלם נכרח עלים כרים לא סימם רגול לא סיכ לנקנים מלם כניזם וה"ם לכל שבר כבנים בנה וכרם שליכו כבים ומכ פלם כפלו כמדיו מלם מום עם ישרמל נויכם הכפוב כיסס כוכלה שעה :

סליק בריך החטנא

בריך רחמנא דסייען

DEVELOPING GENIUS

Rabbi Yaacov Haber
National Director, Department of Jewish Education, Orthodox Union

ost thinking people reach a point where they feel there must be another dimension in life. The chase for the soul, the innate knowledge that there must be more to life — and most of all the feeling that we each have a purpose — brings one to the doorstep of the most important decision we will ever have to make in life.

Investigating our tachlis, our purpose in life, is no easy task. By 40 years of age anyone who has uncovered this individual purpose for his or her existence is well ahead of the game. The Mesilos Yeshorim begins with the charge, "It is the basic obligation of every Jew to clarify and decide what is his purpose in this world." The story is told of one of the great masters of mussar who decided to study the Mesilos Yeshorim, but every time he picked up the book he couldn't get past this first sentence, the most important question we may ever ask ourselves: Why did God put me on this world? What is my particular task? In what way am I totally indispensable? Let's talk tachlis.

Rav Tzadok HaCohen, of blessed memory, in Tzidkas Hatzadik,² teaches a very fundamental principle. He says that at some point in every person's life, God grants a vision, perhaps a form of prophecy. In this vision one sees a picture of oneself, of what he or she could look like, of oneself as the greatest individual one can become. In kabbalistic language this is referred to as isarusa d'leyla, an awakening from above. It is not a result of personal toil but rather a gift from the heavens, a job description, a wake-up call from headquarters.

After having this dream, says Rav Tzadok, most people withdraw into the present and forget what they have seen. They throw away a gift from God, who has just shown them what they could become in life, their raison d'être.

The Talmud states that when the people of Israel stood before the split Red Sea, every single Jew received a prophecy. "A simple handmaiden saw what one of the greatest prophets, Ezekial, didn't see." More then three million Ezekials. What did they see? What did God tell them? Where are their books of prophecy? What became of all the handmaidens?

The answer is that their prophecies were not about the future or about Messianic times. Their vision was of themselves. Each Jew was shown an image of what he or she could become, of his or her unique contributions to the world. When the freed slaves crossed the Sea, it wasn't to get to the other side, it was to become "a holy people and a nation of priest's". It became their charge, as it is ours, to work tirelessly to meet that goal.

Rav Tzadok warns that a person should not strive for aspirations that are not one's own. They will only serve as a diversion from the true task of life.

One of the most moving stories of the Torah occurred immediately before the death of Jacob. He gathered all his children around him and told them to listen while he blessed them and told them what would happen to them at the end of days. The Hebrew word, yekara, which is usually translated as "happen," is peculiarly spelled here with a final aleph instead of a final heh. This letter changes the meaning of the word, to "call." Jacob told his children, "Gather as one and I will tell you what will be calling to you at the end of days."

Jacob was teaching his sons, and all of Israel, a fundamental principle. There will come a time in your life when you will hear a calling. When you hear it, it may seem unrealistic or naive, but don't turn away. Grab it. It is yours to attain. If you turn around and go back to sleep, it will disappear. A life is a terrible thing to waste.

Consider the Purim miracle. The Jews in Persia were in serious trouble. A Hitler named Haman was on the loose. King Achashverosh is inaccessible. Miracle of miracles, our very own Queen Esther was perfectly positioned in the royal court. Mordechei approached Esther and charged her with the responsibility of saving her brethren. Esther hesitated and Mordechei said, "Who knows? Maybe it is for this very reason that you have become the queen." 5

Who knows? Who doesn't know? It's obvious to all who read the story why Esther was so positioned. When God split the sea for the Jewish people, did any Jew say, "Maybe it's for me to walk through? Who Knows?"

But Esther didn't know, and the great Mordechei wasn't sure. More frightening, however, is the rest of Mordechei's statement: "And if you don't seize the opportunity at this time, the Jews will be saved by some other means, but you and your family will be lost." Esther had a chance to stand up and be counted. She understood. She acted and she saved her people.

According to the Talmud, Moses once became so close to God that he asked, "Please let me see Your face." God said no. His refusal was not strictly theological. God said to Moses, "I revealed Myself to you once at the burning bush. There you hid your face, you didn't want to see me. Now I am hiding My face. When I wanted, you didn't want: now

31

you want, and I don't want."8 Once in the history of mankind was this opportunity offered, but Moses said no. When Moses was ready, it was too late. The Jewish people lost an historic opportunity. We too must make our contribution or it will be forever lost.

This concept is similarly emphasized by the Psalmist. King David said, "Like a ram moans at the bank of the fast water, so does my heart moan for you, God."9 The commentaries explain that when there is a periodic cloudburst in the desert, the rains come down quick and strong, but, due to the heat of the sand, the water does not soak in. Instead, the water flows in a deluge to the low spots in the desert. These spots are called fast waters, afikim. The desert ram knows where to find these spots, and when it rains, the ram runs with all its might to catch the water before it evaporates in the desert heat. If the ram arrives too late, the ram lets out a moan heard for miles around. Said King David, "So does my heart moan for you, God."

May we all be privileged to fulfill our task in this world, to be awake for the call and to drink from the waters of Eden in this world and the next.

Based on a lecture given by Rabbi Yaacov Haber to the Women's group of Kollel Beth HaTalmud Yehuda Fishman Institute, Melbourne, Australia.

Chapter 1

^{2 149}

³ Exodus 19:6 4 Genesis 49:1

⁵ Esther 4:14

[&]quot; ibid.

⁷ Exodus 33:18

⁸ Berachos 7a 9 Psalms 42:2